

ŻOŁNIERZE BIAŁOSTOCKIEJ NIEPODLEGŁOŚCI
listopad 1918 – luty 1919

G Ó R K A
OLGIERD

Data i miejsce urodzenia: 12 grudnia 1887 r. w Rawie Ruskiej
Data i miejsce śmierci: 26 listopada 1955 r. w Warszawie
(pochowany na Cmentarzu Wojskowym na Powązkach)
Imiona rodziców:
Stan cywilny: żonaty
Imiona dzieci: 1 dziecko
Narodowość: polska
Wyznanie: rzymsko-katolickie
Stopień wojskowy: major dyplomowany
Oddział macierzysty WP: 7. Pułk Ułanów Lubelskich
im. gen. Kazimierza Sosnkowskiego

WYKSZTAŁCENIE CYWILNE

- Uniwersytet Franciszkański we Lwowie
- wykładowca Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie
i Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie
(w stopniu docenta habilitowanego)

WYKSZTAŁCENIE WOJSKOWE

Kurs Związku Strzeleckiego (1911 r.)
Kurs dla starszych oficerów 3. pułku piechoty (1917 r.)
Kurs Doszkolenia Wyższej Szkoły Wojennej 1922-1923
Kurs dla oficerów sztabowych w Centralnej Szkole Kawalerii
w Grudziądzu (jako słuchacz i pomocnik wykładowcy)

SPECJALNE WYKSZTAŁCENIE WOJSKOWE

3-letnia praktyka sztabowa
Dyplom naukowy oficera Sztabu Generalnego

DATA WSTĄPIENIA DO ARMII OBCEJ

Nie służył

DATA WSTĄPIENIA DO WOJSKA POLSKIEGO

11 listopada 1918 r.

RODZAJ BRONI

Kawaleria

ZNAJOMOŚĆ JĘZYKÓW OBCYCH	j. francuski, j. niemiecki, j. rosyjski, j. turecki, j. ukraiński, j. włoski (w mowie i piśmie)
ZNAJOMOŚĆ KRAJÓW	Austria, Belgia, Egipt, Francja, Holandia, Niemcy, Rosja (część europejska), Rumunia, Serbia, Szwajcaria, Turcja Węgry, Włochy
RANY I KONTUZJE	Lekko ranny w walkach na Wołyniu (1916 r.)
ODZNACZENIA	Krzyż Srebrny Virtuti Militari V klasy Krzyż Niepodległości Krzyż Walecznych (dwukrotnie) Srebrny Wawrzyn Akademicki Krzyż Komandorski Orderu Korony Rumunii
OPINIE / POCHWAŁY	<i>Dobry oficer. Żywa inteligencja i wielka łatwość asymilacyjna. Duża podróżował i widział, ale brak mu doświadczenia wojskowego. Powinien nabyć metody. Opinia: dobry. Klasyf.: trzydziesty siódmy. Przeciętna: 13,73 – płk Louis Faury (opinia z 1 września 1923 r.).</i> <i>Wojskowo wcale nie wyrobiony, choć dobrze wychowany człowiek, brak mu kawaleryjskiego wykształcenia i służby w szeregach. O ile by miał pozostać w konnicy musiałby przejść przez Centr. Szkołę Jazdy w Grudziądzu. Bardzo słaby jeździec – gen. Aureli Serda-Teodorowski (opinia z 15 września 1923 r.).</i>
DATY MIANOWIAŃ OFICERSKICH	4 XI 1914 r. – chorąży 25 VI 1915 r – podporucznik 23 IX 1916 r. – porucznik 20 XII 1917 r. – rotmistrz 26 VIII 1919 r. – major (ze starszeństwem z 1 czerwca 1919 r.)
PRZEBIEG SŁUŻBY WOJSKOWEJ DO 1 LISTOPADA 1918 ROKU	- w 1912 r. członek Związku Strzeleckiego w Krakowie, - od 4 września 1914 r. żołnierz Legionów Polskich, - do 4 listopada 1914 r. plutonowy 3. szwadronu 2. pułku ułanów Legionów Polskich, - do 1 kwietnia 1915 r. komendant detaszowanego plutonu kawalerii sztabowej i oficer ordynansowy Komendy Legionów Polskich (w stopniu chorążego), - jako żołnierz II Brygady Legionów wziął udział w bitwach pod Mołotkowem, Zieloną, Korełówką oraz w walkach w Besarabii, na Bukownie, Polesiu i Wołyniu (o Polską Górę, pod Wołczkiem, pod Maniewiczami, a także nad Styrem i Stochodem), - do 1 sierpnia 1917 r. pierwszy oficer ordynansowy II Brygady

	<p>Legionów Polskich, trzykrotnie pełniący w zastępstwie funkcję szefa sztabu brygady,</p> <ul style="list-style-type: none"> - do 1 marca 1918 r. wicedyrektor Komisji Wojskowej i Departamentu Wojskowego Tymczasowej Rady Stanu w Warszawie, - jednocześnie od 1 XI 1917 r. do 30 X 1918 r. był adiutantem Rady Regencyjnej.
<p style="text-align: center;">PRZEBIEG SŁUŻBY LINIOWEJ W WOJSKU POLSKIM</p>	<ul style="list-style-type: none"> - od 30 października 1918 r. do 1 stycznia 1919 r. szef Oddziału V Demobilizacyjnego Sztabu Generalnego Wojska Polskiego, - od 12 do 24 listopada 1918 r. pełnomocnik Naczelnego Dowództwa Wojska Polskiego w rozmowach z dowództwem niemieckich wojsk Ober-Ostu, - następnie do 1 stycznia 1919 r. szef Oddziału V Demobilizacyjnego Sztabu Generalnego, - do sierpnia 1919 r. attaché wojskowy przy poselstwie polskim w Bernie (Szwajcaria), - od grudnia 1919 r. do 15 października 1921 r. attaché wojskowy przy poselstwie polskim w Bukareszcie (Rumunia), oddał poważne zasługi w polsko-rumuńskich negocjacjach nad sojuszem wojskowym w okresie międzywojennym, - po nawiązaniu stosunków dyplomatycznych z Ukraińską Socjalistyczną Republiką w dniu 30 września 1921 r. mianowany attaché wojskowym w Charkowie (taka placówka dyplomatyczna nie została jednak ostatecznie zorganizowana), - od 3 grudnia 1921 r. w dyspozycji Oddziału V Sztabu Generalnego Wojska Polskiego, - 1 stycznia 1922 r. odkomenderowany służbowo do Oddziału I Sztabu Generalnego, - 30 czerwca 1922 r. oddelegowany na miesiąc do Kierownictwa Marynarki Wojennej, - od 1 sierpnia 1922 r. wysłany na 6-ciotygodniowy urlop kuracyjny, - 3 listopada 1922 r. wysłany na kurs doszkolający Wyższej Szkoły Wojennej w Warszawie, - w latach 1923-1924 oficer 27. pułku ułanów z Nieświeża (z przydziałem do Sztabu Generalnego), - 15 października 1923 r. oddelegowany do służby liniowej w 7. pułku ułanów, - 11 stycznia 1924 r. odkomenderowany na 10-ciomiesięczny kurs doszkolenia do Centralnej Szkoły Kawalerii w Grudziądzu, - 24 marca 1924 r. powrót do służby liniowej w 7. pułku ułanów, - 10 czerwca 1924 r. powołany na kurs dla oficerów dla oficerów sztabowych kawalerii w Centralnej Szkole Kawalerii w Grudziądzu, - 20 października 1924 r. oddelegowany na okres trzech tygodni do Inspektoratu Armii Nr 1, - 1 lutego 1925 r. odkomenderowany do Krakowa na stanowisko szefa sztabu 5. Samodzielnej Brygady Kawalerii, - 31 maja 1925 r. przeniesiony do korpusu oficerów rezerwy, - w latach 1925-1939 wykładowca uniwersytecki we Lwowie, Krakowie i Warszawie, sekretarz generalny Instytutu Wschodniego

	<p>w Warszawie, dyrektor Szkoły Wschodnioznawczej i autor kilkudziesięciu publikacji o tematyce historycznej,</p> <ul style="list-style-type: none"> - w okresie II wojny światowej członek Rządu Rzeczypospolitej Polskiej na Uchodźstwie (dyrektor Departamentu Spraw Narodowościowych) i działacz polityczny z ramienia Stronnictwa Demokratycznego, - po powrocie do Polski pracował przez krótki czas w Ministerstwie Spraw Zagranicznych, następnie został mianowany konsulem generalnym w Jerozolimie (do 1952 r.) i wykładowcą na Uniwersytecie Warszawskim.
<p>UDZIAŁ W DZIAŁANIACH NIEPODLEGŁOŚCIOWYCH NA TERENIE BIAŁEGOSTOKU W LATACH 1915-1919</p>	<p>Działalność rtm. Olgierda Górki w „białostockiej niepodległości” 1918 r. jest praktycznie nieznaną. W połowie listopada został on mianowany pełnomocnikiem polskiego Sztabu Generalnego i Ministerstwa Spraw Zagranicznych do przeprowadzenia rozmów z rezydującym w Kownie szefem sztabu niemieckich wojsk Ober-Ostu – gen. Maxem Hoffmanem. Wobec niespodziewanego dla niego opanowania Grajewa przez siły polskie, a szczególnie idącego za tym przejścia kontroli nad trasą kolejową Białystok – Grajewo, zażądał od rządu polskiego natychmiastowego oddania pod niemiecki zarząd dwóch strategicznych linii kolejowych (Grodno – Warszawa – Skalmierzyce i Brześć Litewski – Warszawa – Częstochowa), niezbędnych do przewiezienia ze wschodu do Niemiec kilkuset tysięcy stacjonujących tam żołnierzy z <i>Heeresgruppe Kiev</i> gen. Hermanna von Eichhorna i 10. Armii gen. Ericha von Falkenhayna. Wobec groźby ponownej okupacji kraju przez Niemców strona polska zdecydowała się na układy i drobne ustępstwa, których wynikiem stało się podpisanie stosownych umów w Warszawie (16 listopada), Łukowie (18 listopada) i Kownie (24 listopada). Dzięki nowym ustaleniom dalsza ewakuacja wojsk niemieckich z Ukrainy i Białorusi miała odtąd odbywać się wyłącznie linią kolejową Kijów – Kowel – Brześć Litewski – Białystok – Grajewo do Prus Wschodnich, z całkowitym pominięciem w/w tras kolejowych przebiegających przez centralne ziemie polskie. Był to niewątpliwie ogromny sukces strony polskiej, w którym swój niepodważalny udział miał również rtm. Górka. Razem z kpt. Januszem Gąsiorowskim prowadził od 17 listopada zasadnicze rozmowy z niemieckim gen. Hoffmannem. Jako oficjalny przedstawiciel rządu polskiego miał w tej sprawie pełne poparcie Naczelnika Państwa (Józefa Piłsudskiego) i rządu polskiego. Umowa kowieńska z 24 listopada 1918 r. to tak naprawdę wspólne dzieło rtm. Górki i kpt. Gąsiorowskiego. Z nową misją do Kowna rtm. Górka udał się ponownie w grudniu 1918 r. Tym razem sprawa dotyczyła Wilna i przekazania władzy nad miastem przez wojska niemieckie w polskie ręce.</p>
<p>ŹRÓDŁO DANYCH BIOGRAFICZNYCH</p>	<p>- Centralne Archiwum Wojskowe Wojskowego Biura Historycznego, Kolekcja Akt Personalnych i Odznaczeniowych, Olgierd Górka, sygn. I.340.1862; 1769/89/1528, AP; I.482.9-595, VM.</p>

- Instytut Józefa Piłsudskiego w Ameryce, Adiutantura Generalna Naczelnego Wodza, sygn. T: 701/2/2, *Raporty dotyczący negocjacji w sprawie transportu wojsk polskich do Wilna*, k. 38–52; sygn. T: 701/2/12., *Spis placówek wojskowo-dyplomatycznych Rzeczypospolitej Polskiej. Stan z dnia 1 X 1920 r.*, k. 290.
- A. Deruga, *Geneza umowy białostockiej z 5 lutego 1919 r.*, „Rocznik Białostocki”, 1966, nr 6, s. 59–106.
- A. Dubicki, *Dzieje polskiej placówki dyplomatycznej w Bukareszcie (1919-1940)*, Łódź 2014, s. 35–42, 181, 197–199.
- Dziennik Personalny MSWojsk., 1922, nr 63.
- Dziennik Personalny MSWojsk., 1923, nr 63, s. 686.
- Dziennik Personalny MSWojsk., 1924, nr 2, s. 6; nr 29, s. 4; nr 112, s. 628.
- Dziennik Personalny MSWojsk., 1925, nr 11, s. 48; nr 47, s. 224.
- Dziennik Rozporządzeń MSWojsk., 1918, nr 9, s. 108.
- *Lista starszeństwa oficerów zawodowych*, Warszawa 1922, s. 156.
- P. Łossowski, *Zerwane pęta*, Warszawa 1986, s. 221.
- T. Machalski, *Na przełomie*, „Bellona”, 1938, z. 5, s. 833–892.
- J. Maj, *Działalność Instytutu Wschodniego w Warszawie 1926-1939*, Warszawa 2007, s. 180–182.
- R. Majzner, *Organizacja wojskowej służby dyplomatycznej po zakończeniu wojny z Rosją Radziecką (1921-1923)*, [w:] *Studia nad wywiadem i kontrwywiadem Polski w XX wieku*, t. 1, Szczecin 2016, s. 110.
- A. Miśkiewicz, *Polacy w opinii przedstawicieli władz tureckich podczas I wojny światowej. Sprawozdanie Olgierda Górki z pobytu w Turcji w 1917 r.*, „Studia Podlaskie”, 2013, t. 21, s. 217–229.
- Monitor Polski 1936, nr 261, poz. 461, *Zarządzenie Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenie Publicznego z dnia 7 listopada 1936 r. o nadaniu odznaczenia „Wawrzyn Akademicki”*.
- *Rocznik Oficerski 1923*, Warszawa 1923, s. 653, 677.
- *Rocznik Oficerski 1924*, Warszawa 1924, s. 582, 599.
- *Rocznik Oficerski Rezerw*, Warszawa 1934, s. 117, 817.
- Z. Romek, *Olgierd Górka. Historyk w służbie myśli propaństwowej (1908-1955)*, Warszawa 1997.
- B. Samarski, 1919. *Białystok rok pierwszy w prasie i innych materiałach źródłowych*, t. I, Białystok 2021, s. 14–16, 32, 34, 43.
- P. Stawecki, *Attaché wojskowi Drugiej Rzeczypospolitej*, „Przegląd Historyczno-Wojskowy”, 2004, nr 2, s. 113, 130–131.
- W. Suleja, *Tymczasowa Rada Stanu*, Warszawa 1998, s. 220.
- B. Waligóra, *Na przełomie. Zdarzenia na ziemiach Białorusi i Litwy oraz w krajach bałtyckich (1918–19)*, „Bellona”, 1934, z. 1, s. 35–37.
- *Wykaz oficerów, którzy nadestali swe karty kwalifikacyjne, do Wydziału prac przygotowawczych, dla Komisji Weryfikacyjnej przy departamencie personalnym Ministerstwa Spraw Wojskowych*, Warszawa 1920, s. 33.

AUTOR BIOGRAMU

Marek Gajewski
kustosz Muzeum Wojska w Białymstoku